

Van Tim Keller verschenen

In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*

De vrijgevige God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*

Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht
en de enige werkelijke hoop*

Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door Gods genade*

Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*

Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*

Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*

Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*

Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*

Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Aan Gods hand door pijn en lijden

Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote
levensvragen*

Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*

Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*

Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*

Tim Keller

BIDDEN

Vertrouwelijke
omgang met de
ontzagwekkende
God

 Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

Tweede druk 2017

© 2014 Timothy Keller

Oorspronkelijke uitgever Dutton, Penguin Group (USA) Inc. New York, U.S.A.

Oorspronkelijke titel *Prayer – Experiencing Awe and Intimacy with God*

© 2015 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker

www.uitgeverijvanwijnen.nl

Vertaling Heleen Sytsma

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 536 2

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor Dick Kaufmann,
mijn vriend en een man van gebed*

Inhoud

<i>Inleiding</i> – Waarom een boek over bidden?	9
<i>Deel een</i> – Verlangen naar gebed	
1. De noodzaak van gebed	17
2. Hoe geweldig het gebed is	27
<i>Deel twee</i> – Het gebed begrijpen	
3. Wat is bidden?	45
4. Met God in gesprek	61
5. God ontmoeten	78
<i>Deel drie</i> – Leren bidden	
6. Brieven over bidden	95
7. Regels voor het gebed	109
8. Het gebed aller gebeden	120
9. De toetsstenen voor het gebed	132

INHOUD

Deel vier – Het gebedsleven verdiepen

10. Als gesprek: mediteren over zijn Woord 157

11. Als ontmoeting: zijn aangezicht zoeken 178

Deel vijf – Bidden in de praktijk

12. Ontzag: zijn grootheid prijzen 203

13. Intimiteit: zijn genade ontdekken 220

14. Strijd: hem om hulp vragen 239

15. De praktijk: dagelijks gebed 257

Bijlage – een paar andere schema's voor het dagelijks gebed 282

Bibliografie 286

Dank 289

Noten 290

Over de auteur 351

Inleiding

Waarom een boek over bidden?

Een paar jaar geleden realiseerde ik me dat ik als predikant geen basisboek had dat ik aan iemand kon geven die wilde begrijpen wat het christelijke gebed was en dat in de praktijk wilde brengen. Dat wil niet zeggen dat er geen geweldige boeken over bidden bestaan. Veel oudere werken zijn oneindig veel wijzer en indringender dan wat ik ooit zou kunnen produceren. Het beste materiaal over het gebed is al geschreven.

Maar veel van die voortreffelijke boeken zijn geschreven in zo'n oud taalgebruik dat ze voor de meeste hedendaagse lezers niet toegankelijk zijn. Bovendien zijn ze doorgaans óf vooral theologisch óf meditatief óf praktisch van aard, en maar zelden combineren ze in één band theologie met ervaring en methodologie.¹ Een boek over wat bidden precies is zou alle drie die terreinen moeten beslaan. Ook besteden vrijwel alle klassiekers over bidden behoorlijk wat tijd aan het waarschuwen van lezers voor gebruiken uit die tijd die in geestelijk opzicht niet vruchtbaar of zelfs schadelijk zijn. Die waarschuwingen moeten voor lezers van elke generatie geüpdatet worden.

Twee soorten gebed?

Recente schrijvers over bidden hebben doorgaans een van twee gangbare visies op het onderwerp. De meesten leggen tegenwoordig de nadruk op het gebed als middel om Gods liefde te ervaren en eenheid met hem te beleven. Ze beloven een leven van vrede en van voortdurende rust in God. Deze auteurs getuigen er vaak uitbundig van hoe ze zich regelmatig door Gods aanwezigheid omringd voelen. Andere boeken daarente-

gen zien niet de innerlijke rust als het wezenskenmerk van het gebed, maar het aanroepen van God om zijn koninkrijk tot stand te brengen. Het gebed wordt als worstelwedstrijd gezien, vaak – of misschien wel doorgaans – zonder een duidelijk besef van Gods directe aanwezigheid. Een boek uit deze categorie is *The Still Hour* door Austin Phelps.² Hij begint met de stelling dat voor een christen die bidt een gevoel van Gods afwezigheid normaal is, en dat de meeste mensen maar moeilijk werkelijk Gods aanwezigheid kunnen ervaren.

Een ander boek met dezelfde benadering is *The Struggle of Prayer* door Donald G. Bloesch. Hij heeft kritiek op wat hij ‘christelijke mystiek’ noemt.³ Hij verzet zich tegen het standpunt dat het uiteindelijke doel van het gebed persoonlijke omgang met God is. Hij denkt dat dat het gebed tot een egoïstisch ‘doel op zich’ maakt.⁴ Zijn opvatting is dat het hoogste doel van gebed niet vredige reflectie is maar een indringend smeken om het koninkrijk van God tot bloei te laten komen in de wereld en in ons eigen leven. Het ultieme doel van gebed is ‘gehoorzaamheid aan Gods wil, niet contemplatie van zijn wezen.’⁵ Bidden doe je niet vooral om een innerlijke staat maar om het uitvoeren van Gods plannen.

Hoe komt het dat deze twee visies op het gebed naast elkaar bestaan – die we ‘gemeenschapgericht’ en ‘koninkrijkgericht’ zouden kunnen noemen? Eén verklaring is dat ze de daadwerkelijke ervaring van mensen weerspiegelen. Er zijn mensen die merken dat hun emoties niet reageren op God en dat het zelfs extreem moeilijk is om hun aandacht langer dan een paar minuten bij het gebed te houden. Anderen ervaren geregeld een gevoel van Gods aanwezigheid. Dit verklaart in elk geval gedeeltelijk de verschillende visies. Maar ook theologische verschillen spelen een rol. Bloesch stelt dat mystiek gebed beter past bij de rooms-katholieke opvatting dat Gods genade rechtstreeks in ons wordt uitgegoten door de doop en de mis dan bij de protestantse opvatting dat we worden gered door geloof in Gods belofte van genade in zijn Woord.⁶ Welke van deze twee opvattingen is de beste? Is vredige aan-

bidding of indringend smeken de ultieme vorm van gebed? Die vraag gaat ervan uit dat het antwoord een kwestie is van of-of, wat niet waarschijnlijk is.

Gemeenschap en koninkrijk

Voor een antwoord kunnen we ons het beste eerst tot de Psalmen wenden, het geïnspireerde gebedenboek van de Bijbel. Daar zien we dat beide ervaringen van gebed ruimschoots vertegenwoordigd zijn. Er zijn psalmen als Psalm 27, 63, 84, 131 en het ‘lange halleluja’ van Psalm 146-150 die aanbidding en gemeenschap met God beschrijven. In Psalm 27:4 zegt David dat er vooral één ding is dat hij in gebed aan de Heer vraagt: ‘de lieflijkheid van de HEERE te aanschouwen’ (HSV). Terwijl David feitelijk ook om andere dingen vraagt, bedoelt hij in ieder geval dat er niets beter is dan de aanwezigheid van God te kennen. Daarom zegt hij: ‘God, ... naar u smacht mijn ziel, ... In het heiligdom heb ik u gezien, uw macht en majesteit aanschouwd. Uw liefde is meer dan het leven, mijn lippen zingen uw lof’ (Psalm 63:2-4). Als hij God in diens aanwezigheid aanbidt, zegt hij: ‘Dan wordt mijn ziel verzaaid met uw overvloed’ (Psalm 63:6). Dit is werkelijk gemeenschap met God.

Er zijn echter minstens zoveel psalmen waarin wordt geklaagd en om hulp wordt geroepen en waarin God wordt opgeroepen om zijn macht uit te oefenen in de wereld. Er zijn ook duidelijke uitingen van de ervaring van Gods afwezigheid. Hier zien we het gebed inderdaad als een worsteling. Psalm 10 begint met de vraag: ‘Waarom, HEER, bent u zo ver en verbergt u zich in tijden van nood?’ Plotseling roept de dichter het uit: ‘Sta op, HEER, hef uw hand, God, vergeet de armen niet’ (Psalm 10:12). En toch lijkt hij daarna bijna evenzeer tot zichzelf te spreken als tot God: ‘Toch *ziet* u de pijn en het verdriet, u merkt het op en weegt het in uw hand. Op u vertrouwen weerloze mensen, de wezen, u komt hun te hulp’ (Psalm 10:14). Het gebed eindigt ermee dat de psalmdichter zich overgeeft aan Gods tijdsplan en wijsheid in alle

omstandigheden; tegelijk klinkt nadrukkelijk de roep om gerechtigheid op aarde. Dat is de worstelwedstrijd van koninkrijkgericht gebed. Het psalmboek geeft dus ruimte voor zowel gemeenschapgerichte als koninkrijkgerichte vormen van gebed.

Behalve dat we kijken naar de feitelijke gebeden in de Bijbel moeten we ook de Schriftuurlijke theologie van het gebed bestuderen – waarom is God zo en waarom is onze geschapen werkelijkheid zo dat mensen in staat zijn om te bidden? Er wordt ons verteld dat Jezus Christus als onze middelaar voor God staat zodat wij, hoewel we dat uit onszelf niet verdienen, vrijmoedig tot Gods troon kunnen naderen en mogen roepen om bevrediging van onze behoeften (Hebreeën 4:14-16; 7:25). Er wordt ons ook verteld dat God zelf in ons woont door de Geest (Romeinen 8:9-11) en ons helpt bidden (Romeinen 8:26-27) zodat we zelfs nu al door geloof de luister van de Heer mogen aanschouwen (2 Korintiërs 3:17-18). De Bijbel ondersteunt dus in theologisch opzicht zowel gemeenschapgericht als koninkrijkgericht gebed.

Als we er een poosje over nadenken, komen we erachter dat deze twee soorten gebed niet haaks op elkaar staan en zelfs niet strikt te scheiden zijn. Aanbidding van God is doorspekt met smeking. God prijzen is bidden ‘uw naam worde geheiligd,’ hem vragen om zijn grootheid te laten zien aan de wereld zodat allen hem gaan eren *als* God. En tegelijk: zoals aanbidding ook smeking bevat, zo moet het zoeken van Gods koninkrijk ook het gebed bevatten om God zelf te leren kennen. De Kleine Catechismus van Westminster leert ons dat het voornaamste doel van het leven van de mens de verheerlijking van God is en volle eeuwige vreugde hebben in hem. In deze beroemde zin zien we zowel koninkrijkgericht als gemeenschapgericht gebed weerspiegeld. Deze twee dingen – God verheerlijken en volle vreugde hebben in hem – gaan niet altijd gelijk op in dit leven, maar uiteindelijk moet het wel om hetzelfde gaan. We bidden dan misschien wel om de komst van Gods koninkrijk, maar als we niet met heel ons wezen onze grootste vreugde vinden in God, dan eren we hem niet werkelijk als Heer.⁷

Ten slotte, als we veel van de grote klassieke schrijvers over het gebed raadplegen – zoals Augustinus, Maarten Luther en Johannes Calvijn – dan zien we dat die ook niet netjes in een van beide kampen in te delen zijn.⁸ Sterker nog, zelfs de vooraanstaande rooms-katholieke theoloog Hans Urs von Balthasar heeft gezocht naar een balans in de mystieke contemplatieve gebedstraditie. Hij waarschuwt ervoor om te zeer naar binnen gericht te zijn. ‘Contemplatief gebed... kan en mag geen zelfcontemplatie worden, maar moet een eerbiedig aanschouwen van en luisteren naar... de Niet-ik zijn, namelijk het Woord van God.’⁹

Door plicht tot vreugde

Wat hebben we hier nou aan? We moeten geen wig drijven tussen het zoeken van persoonlijke omgang met God en van de voortgang van zijn koninkrijk in de harten van mensen en in de wereld. En als ze bij elkaar gehouden worden, dan zal gemeenschap aan de ene kant niet slechts woordloos mystiek bewustzijn zijn, en zullen onze smeekbeden aan de andere kant geen middel zijn om met ‘een overvloed aan woorden’ (Matteüs 6:7) Gods gunst af te dwingen.

Dit boek laat zien dat gebed *zowel* een gesprek als een ontmoeting is met God. Deze twee concepten geven ons een definitie van gebed en een set instrumenten om ons gebedsleven te verdiepen. De traditionele gebedsvormen – aanbidding, schuldbelijdenis, dankzegging en voorbede – zijn zowel concrete gewoontes als diepe ervaringen. We moeten weten van ontzag bij het prijzen van zijn glorie, van intimiteit bij het ontdekken van zijn genade, en van strijd bij het vragen om zijn hulp. Al die dingen kunnen ertoe leiden dat we de geestelijke werkelijkheid van zijn aanwezigheid leren kennen. Gebed is dus *zowel* ontzag als intimiteit, *zowel* strijd als realiteit. Ze zullen niet elke keer als we bidden terugkomen, maar elk element moet een belangrijk onderdeel zijn van ons gebed gedurende ons leven.

J.I. Packer en Carolyn Nystrom schreven een boek over gebed dat

een ondertitel heeft die het allemaal mooi samenvat. Gebed is 'onze weg ontdekken door plicht tot vreugde'. Dat is de reis die we biddend maken.